

Zprávy.

Snahy o zdokonalení právnického studia.

V Německu přetřásají se nyní různé otázky právnického studia. Bezprostřední příčinu hledati sluší zajisté v zavedení nového občanského zákoníku německého, kterým právnické studium v Německu obdrželo nový směr. Jednotlivé státy německé vydaly pak nařízení týkající se upravení studijních plánů pro právnické fakulty, v nichž velký důraz kladen na praktická cvičení v jednotlivých oborech, aby studující práv uvedeni byli do práva i po stránce praktické.

Ve smyslu tohoto směru praktického přimlouvá se Greifswaldský profesor *Frommhold* v *Deutsche Juristen-Zeitung* (1900, č. 21, str. 448 sl.) za zařízení právnických klinik dle vzoru klinik medicckých. Měly by to býti universitní ústavy státem vydržované, jejichž hlavní vedení by měl universitní profesor za podpory mladších sil právnických, prakticky již vzdělaných; návštěva se strany studujících byla by obligátní v posledních semestrech studia právnického; k těmto klinikám mohli by se obracet všichni nemajetní občané hledající právní pomoc v oboru práva veřejného nebo soukromého. Výhoda byla by značná tím, že by studující jednak seznali život z vlastního názoru a že by za jejich účastenství podávány byly rady právnické v případech, jak se skutečně vyskytují se všemi jednotlivostmi a zvláštnostmi, jednak že by takto bezplatně právní pomoc poskytována byla chudým třídám, čímž by současně prakticky řešen byl kus sociální otázky, aniž by nějaká konkurence vznikla stavu advokátnímu nebo notářskému, ovšem ale nekalým pokoutním advokátům. Rozumí se, že na takových klinikách nemohly by se rozhodovati rozepře, což by jedině příslušným úřadům zůstalo vyhrazeno. *Frommholdovi* při těchto návrzích tanuly na mysli německé *Volksbureaux* a dánská akademická združení k poskytování právní pomoci nemajetným (*Studentersamfundets Retsbureau for Ubemidlede*)¹⁾

Takovými klinikami byla by též šířena znalost práva v lidu, čímž by částečně překlenuta byla propast zejíci mezi lidem a právem. Tomuto odcizení se lidu od práva věnoval zase pozornost Greifswaldský profesor *Krückmann* ve spisku *Die Entfremdung zwischen Recht u. Volk* (v Lipsku 1899), i různí subjektivní odcizení se od práva, jako neznalost práva, a objektivní, jako odchylování se zákonodárství a judikatury od právního přesvědčení národního. Neznalosti práva dalo by se dle něho čeliti vyučováním právu ve školách, které by se musilo nésti za tím účelem, aby morálně vychovávalo, aby šířilo známost nejhlavnějších zařízení státních a aby vypěstilo správné myšlení logické; dále výchovou vojska v hlavních směrech právních, pak samovýchovou neprávnicků, při čemž by je podporovati mohli právníci poučováním při různých příležitostech denního života, dále lidovými přednáškami, sepsáním lehce srozumitelných spisů poučných, i snahou působiti na jasné sepsání zákonů. Proti objektivnímu odcizování se práva od lidových názorů napomíná, by parlamentáři s větší péčí se povinností svým věnovali, i klade

¹⁾ Proti těmto názorům *Frommholdovým* vyslovil se *Strassburský* profesor *Lenel* v článku »Juristische Kliniken?« v letošním ročníku shora zmíněného časopisu (str. 57—59), an schvaluje dosavadní způsob praktik, pokud rozebírají případy praktické upravené dle hledisek paedagogických, poukazuje k nesnázím, které by vznikly pro studující nepřipravené, odmítá možnost odkladu poskytnutí právní pomoci na pozdější dobu, až by příprava studujících byla předcházela, a upozorňuje na nechuť, která by vznikla u obecnstva hledajícího právní pomoc, kdyby vidělo, že sloužití má k pokusům učebním.

soudcům a zřízcům veřejným na srdce, aby nezapomínali, že povolání jsou k vysokým úkolům, totiž vypěstiti mravy a mravnost u obyvatelstva ve smyslu platných zákonů.

Týž *Krückmann* vydal za účelem praktického a snažšího uvedení studií do práva *Anschaungsmittel für den Rechtsunterricht* (v Lipsku, 1900), které mají částečně nahraditi názorné vyučování u právníků, aby různými obrazci nabyli představu právního života skutečného, a aby takto vyučování právu oživeno bylo, čímž i lepší výsledky by docíleny býti mohly. Kniha jeho jest snůška různých vzorův a formulářů z nejrůznějších oborů právních, zejména z práva občanského, obchodního, směnečného, z řízení civilního a z řízení ve věcech správních, pak předvádějí se ukázky z nejrůznějších rejstříků. Praktickému právníckému studiu sloužiti mají též *Reicheltovy Rechts-Zeittafeln* (v Berlíně 1899); jest to historickochronologický přehled zákonodárství v oboru práva soukromého a správního za účelem rychlého orientování se v příslušném zákonodárství, ovšem s hlavním zřetelem k vývoji v Prusku a to ode dob starých až do r. 1899, při čemž předvedeno 9 oddílův, a to pro všeobecné dějiny práva a vývoje útvarů státních, pro všeobecnou správu státní, novější justiční zákonodárství, právo finanční, církevní, školní, právo agrární, lesní a honební, pro poměry úřednické a dějiny národohospodářské politiky. Řečený již *Krückmann* uveřejňuje též pozoruhodný článek: *Zur Frage der reichsrechtlichen Regelung des Rechtsunterrichtes* (*Deutsche Juristen-Zeitung* 1900, dvojsešit 17/18, str. 378—381) v němž vřelými i přesvědčivými slovy zastává se myšlenky, že při přednáškách právnických musí větší zřetel brán býti k právnícké paedagogice, to znamená, že všechny vymoženosti paedagogiky musejí využitkovány býti v přednáškách právnických, aby bylo docíleno větších výsledků při lépe využitkováném čase a při správnějším postupu. Při této příležitosti brojí proti dosavadnímu, dle jeho názoru nepaedagogickému způsobu pěstění právní encyklopaedie jakožto úvodu do právního studia, jelikož není možno v jediném čtení připravovati na vše to, co v ostatních čteních do jednotlivostí teprve se probrati má, neboť hlavní zásadou vyučování musí býti, aby se právní discipliny probraly v organickém postupu; slibuje, že o této věci zvláště ještě promluví.

Praktický směr, který nyní měrou větší zavládl na právnických fakultách v Německu, přiměl asi řadu vynikajících právníků Frankfurtských k tomu, aby podali petici k ministerstvu, by připustilo i absolvované reální gymnasisty k právníckému studiu bez dodatečné zkoušky z řečtiny, kterou dosud musejí skládati. V loňském ročníku časopisu *Deutsche Juristen-Zeitung* vyložil vrchní starosta Frankfurtský Dr. *Adickes* stanovisko petentů (*Die Zulassung der Realgymnasiasten zur juristischen Laufbahn* str. 213—15, čís. 10) zakládající se na názoru, že ani k odbornému studiu právníckému ani k všeobecnému vzdělání řečtiny zapotřebí není, ačkoli nelze pochybovati o tom, že studium jazyka toho má své nepopíratelné výhody; oproti tomu kladou petenti důraz na osvojení si frančiny; dále poukazují k tomu, že nynější gymnasia nedocílila nikterakž vžití se žáků do ducha řecké kultury, nýbrž že docílí jen průměrem méně dostatečné znalosti jazyka řeckého; připuštění reálních gymnasistů mělo by prý v zápětí zdravé osvěžení stavu právníckého, na který se v nynějších dobách činí ve směru praktickém požadavky stále větší; přeplnění právnických fakult by tím prý zajisté nenastalo. Proti petici a proti jejímu odůvodnění povstal berlínský profesor O. *Gierke* článkem: *Soll das Rechtsstudium den Realgymnasiasten zugänglich werden?* (v témže časopise; č. 11, str. 240—243), i dokazuje, že university mají cestu klestiti pravé svobodě, a že jen v pravdě vědecky vyškolení právníci mohou státu a národu prospěti; právní věda ale bez znalosti řeckého světa jest nemožná; řecký duch vybudoval základy státu a filosofie až do dnes trvajících. Humanistický základ výchovy musí tedy býti zachován, ovšem nesmí zůstatí osamocen, proto se přimlouvá *Gierke* pro zdravou reformu gymnasií, která by ohled měla k požadavkům nynější doby, ale přece zachovala idealistické názírání světové. Redakce časopisu *Deutsche Juristen-Zeitung* vyzvala na to nej-

čelnější německé theoretiky a praktiky právnické, by se o této otázce vyslovili. 36 odpovědí došlo redakci, která je v číslech 12—14 uveřejnila. Pro zamítnutí petice vyslovilo se 32 pisatelů; jen 4 a to vesměs praktikové prohlásili se pro připuštění reálních gymnasistů k právnickému studiu bez zkoušky z řečtiny. Ale všichni, kdož se ve svých vývodech nynějších německých gymnasií dotkli, svorně uznali, že školy tyto svým úkolům nevyhovují, že humanistický, zejména řecký duch v mládeži nevypěstí, a že u abiturientů znalost latiny a řečtiny jest průměrem slabá.

V závěrečném článku (Soll die Ergänzungsprüfung im Griechischen für Juristen aufrecht erhalten werden? v témž časopise (č. 20, str. 428—432) přimlouvá se *Adickes* za to, by otázka navržená nebyla jednostranně řešena, nýbrž současně s nutnou reformou středního školství vůbec, kterýmto otázkám i právnický stav svou pozornost věnovati by měl. Dále poukazuje k tomu, že na školní konferenci německé r. 1900 odbývané i zástupci klasických jazyků hlasovali pro to, by gymnasia, reální gymnasia a vyšší reálky bez rozdílu považovány byly za ústavy sprostředkující stejnoměrně vychování pro vysoká učení, třeba by požadavkem nutným zůstalo, dodatečnými zkouškami v určitých oborech zvláštní spůsobilost k odbornému studiu dokázati, čímž ovšem nepřímou přiznali, že klasické vzdělání nepovažují za nutné ku všeobecnému vzdělání. Dále uvádí, že věhlasní filologové a filosofové prohlásili, že i bez vyučování starým jazykům možno jest v mládeži vypěstiti duch ideální a sprostředkovati úplnou znalost antické kultury. —

Co se Rakouska tkne, stojí otázka reorganizace seminářů při právnických fakultách v popředí, v nichž účastníci dosud jednak seznamováni byli s praktickou stránkou právních disciplin, jednak vedeni byli k samostatnému vědeckému pracování. Pochybuje se ale nyní o tom, že by účel na prvním místě vytknutý měl na dále býti zachován, ježto cílem universitního studia nemá býti vypěstiti praktiky, nýbrž v první řadě sloužiti vědě; při tom se ovšem ale uznává, že od praktických případů mohlo by se vyjíti, aby se získal pevný základ pro vědecké posuzování. Dosud odbývají se jednotlivá cvičení seminární v jednom semestru jednou v týdnu; čas takto vyměřený označuje se za nedostatečný ku podrobnějšímu vniknutí do vědeckých method, i uznává se, že nemožnost pracovati nepřetržitě delší dobu v témže semináři činí vůbec dobré výsledky illusorními, pročež přimlouvají se hlasy za to, by cvičení v každém semestru alespoň po 2 hod. v týdnu odbýváno bylo, by jednotliví účastníci příležitost měli zdokonaliti se v jednom oboru, což je pedagogicky správnějším, než v různých oborech síly rozptylovati. Uvažuje se dále, zdali by nebylo s výhodou po způsobu na filosofických fakultách zavedeném odloučiti cvičení na prosemináře a semináře, tedy na cvičení začátečná a pokročilejší, a to alespoň u disciplin historických třeba v jediném společném prosemináři, ježto uvádění do pramenů historických a do metody historicko-právní jest nutným začátkem, a v leckterém ohledu stejné u různých disciplin historickoprávních.

Rozumí se, že by k těmto cvičením nutny byly zvláštní místnosti, kde by účastníci i sami pracovati mohli, a že by po ruce býti musily všechny nutné pomůcky, což by ovšem na celé čáře vyžadovalo větších nákladů finančních se strany státní, než jaké se nyní poskytují.

Co do odměňování prací seminárních uvažuje se, zdali se má setrvati při nynějším praemiování nejlepších prací anebo zdali by menší ceny udělovány býti měly vůbec dobrým pracím a za pilné účastenství, anebo zdali by zaveden býti měl kombinovaný systém praemiový a stipendijní, záležející v tom, že by seminarista poctěný praemií obdržel pro dobu dalšího účastenství v témže semináři stipendium s povinností, podati další svědomitě pracovanou práci seminární, při čemž by se nepřihlíželo k tomu, zdali by práce jeho byla nejlepší.

Za důležitou otázku považuje se též formelní zařízení seminářů; zdal totiž každá na právnické fakultě vykládaná disciplina má míti samostatný

seminář se samostatnou knihovnou, anebo zdali mají se utvořiti tři skupiny seminářův odpovídající třem skupinám zkušebních předmětů při třech státních zkouškách, anebo zdali zůstatí má, jak to dosud jest, při semináři právnickém a státovědeckém, v nichž ovšem i nyní konají se cvičení z jednotlivých právních disciplin jednotlivě, odloučeně a samostatně. V případě jiného upravení, nežli dosud jest zavedeno, by se způsob správy a dotování ovšem jinak upravil, ježto by tu několik samostatných seminářů bylo vedle sebe. — V příčině otázky seminární upozorňujeme konečně na dvě publikace, a sice na *Halbanovu* Zur Reform der rechtswissenschaftlichen Seminare, (v Grünhutově Zeitschrift für das Priv.- u. öff. Recht d. Gegenwart 1897 str. 709 nsl.) a na *Balzerovu* Reforma Seminaryów prawnych w Uniwersytetach austriackich (v Krakovském: Czasopismo prawnicze i ekonomiczne, 1900, str. 444. nsl.).

Prof. Henner.

Postavení státních věd v Německu. — Gustav Cohn, *Über die Vereinigung der Staatswissenschaften mit den Juristenfakultäten*. (Jahrb. f. N. Ö. u Stat. III. ř. svaz. 20, čís. 6.) Otázka, o které Cohn pojednává, byt u nás již dávno byla kladně rozřešena, nepostrádá přece i z všeobecného stanoviska zajímavosti. V Německu ovšem jest dosti aktuální, neboť co do »domovské příslušnosti« věd státních není spor mezi fakultou právníkou a filosofickou dosud uklizen. Cohn rozeznává trojí soustavu — poměrů dnes ve směru tom platných. Na pruských universitách v Berlíně, Bonnu, Gottinkách, Marburku, Halle, Vratislavi, Greifswaldě, Královci, Kielu, spadají státní vědy do fakulty filosofické. Rovněž tak při universitách v Lipsku, Erlankách, Jeně, Heidelberku, Giessách, Rostokách a v Basileji (Švýc.). K právníké fakultě přičleněny jsou státní vědy na universitách ve Strassburku, Würzburgu, Freiburgu v Br., ve Švýcarech v Curychu a Bernu, rovněž na universitách rakouských a francouzských. Zvláštní fakulty »státohospodářské«, na nichž vedle státních věd pěstují se i nauky technologické, jsou v Mnichově a Tubinkách. Důvody této různosti jsou ponejvíce rázu historického. Spojení věd státních s fakultou filosofickou jest původu staršího, sahajíc do století dřívějších. V století 19. naopak při zřizování nových universit neb reorganisování starých spojovány byly vědy státní s fakultami právníkými. Jaká pestrost v tom směru dnes v Německu jest, ukazují zejména Bavyry, na jichž třech universitách všechny tři systémy jsou zastoupeny. Snahy po jednotné úpravě této otázky, ať již v tom či onom směru, nalézají se v Německu po delší dobu na denním pořádku. Tak již před 20 lety Vratislavská universita žádala pruské ministerstvo vyučování, aby státní vědy převedeny byly z fakulty filosofické na právníkou; toto však nechtělo věc řešiti pro každou universitu zvláště, nýbrž jednotně. Také před 3 roky vyžádalo si pruské ministerstvo návrhy jednotlivých fakult v této otázce, avšak k určitým výsledkům akce dosud nedospěla.

Cohn zkoumá důvody, pro které by vědy státní přeneseny býti měly z fakult filosofických na právníké, ale neuznává je dostatečnými. Především se velmi ostře obrací proti důvodu, jež pronesl r. 1897 v panské sněmovně pruské tehdejší ministr vyučování v odpovědi své na útoky proti tak zvanému »kathedrovému socialismu«. Týž pravil: »Ve směru tom pomýšlím na to, pokud možno, připojení profesury státovědecké k právníkým a doufám, že již tím provedu větší a, smím-li tak říci, konservativnější krok ne ve smyslu strannickém, nýbrž dobrém. Jest zcela přirozeno, že jednostranné právníké pojímání, zejména pokud římsko-právním duchem jest proniknuto, bylo z valné části neplodno. Tomu se odpomůže, přijde-li ve styk s otázkami hospodářskými, spíše do praxe zasahujícími a celý náš život lidový hluboce pronikajícími. A naopak našim národním hospodářům, finančníkům a sociálním politikům bude velmi prospěšno, osvojí-li si v duchu nového občanského zákonníka právníké myšlení. Neočekávám od kroku toho sice vše, ale aspoň tolik, že bude článkem v řetěze, jímž zjednána býti má na poli tomto ná-